

กลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับ การเรียนรู้การสอนในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 The Administration Strategies for Educational Supervision in the 21st Century Education of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3

ณัฐกัญญ์ ใจกันทา^{1*}Natthakan Jaikantha^{1*}

Received: April 24, 2018

Revised: May 18, 2018

Accepted: May 28, 2018

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศการศึกษา เหตุปัจจัยที่สนับสนุนและจุดรั้งที่มีผลต่อการนิเทศการศึกษาและเสนอกลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนรู้การสอนในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นการวิจัยเชิงนโยบาย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณ และการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่ 4 ด้าน ด้านประสิทธิภาพการดำเนินการในแผนการนิเทศมีคุณภาพอยู่ในระดับดี ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการการนิเทศต่อทุกงานอยู่ในระดับปานกลาง การวางแผนงานโครงการและกิจกรรมการนิเทศ มีคุณภาพอยู่ในระดับดี และการพัฒนาศึกษานิเทศก์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศอยู่ในระดับดี

เหตุปัจจัยสำคัญที่เป็นปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยจุดรั้งที่มีผลต่อสภาพการดำเนินการนิเทศมี 6 ปัจจัย ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ การบริหารจัดการ วิธีการ วัสดุอุปกรณ์ และเวลา

กลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนรู้การสอนในศตวรรษที่ 21 ปีการศึกษา 2560-2562 ได้แก่ การปรับกระบวนการทำงานของศึกษานิเทศก์ การยกระดับความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน การเร่งรัด ปรับปรุงและพัฒนากระบวนการนิเทศติดตาม ตรวจสอบ และการส่งเสริมและเพิ่มเครือข่ายการพัฒนาการนิเทศการศึกษา

คำสำคัญ : กลยุทธ์ , การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา , การเรียนรู้การสอนในศตวรรษที่ 21

^{1*} นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย E-mail: farkfah@hotmail.com

^{1*} Student of Doctor of Education Program in Education Administration , Chiang Rai Rajabhat University
E-mail: farkfah@hotmail.com

Abstract

The objectives of this study were to examine the educational supervision circumstance of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3, to investigate promoting and depromoting factors affecting the educational supervision, and to propose administration strategies for educational supervision in the 21st century education of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3. This policy research employed mixed-method approach (qualitative and quantitative) and participatory research.

The educational supervision circumstance of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 regarding educational supervision effectiveness as planned was found at the high level. The satisfaction of persons involved in all tasks of educational supervision was found at the moderate level. The quality of educational supervision projects and activities planning was found at the high level. The development of educational supervisors and involved personnel was found at the high level.

The key factors promoting and depromoting educational supervision circumstance involved 6 factors i.e. personnel, budget, administration, methods, materials and equipment, and time.

The proposed administration strategies for educational supervision in the 21st century education of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 3 for 2017-2019 were: Adjust working paradigm of educational supervisors; Uplift collaboration with involved people in learner quality development; Improve and develop educational supervision and monitoring system; Promote and expand educational supervision network.

Keywords: Strategies, Administration of Educational Supervision, the 21st Century Education

บทนำ

การนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการที่ดำเนินการกับบุคลากรในสถานศึกษา เกิดจากความร่วมมือของคณะครู บุคลากรทางการศึกษาและศึกษานิเทศก์ ในอันที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนการสอนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนและเป็นองค์ประกอบหลักหนึ่งในองค์ประกอบของกระบวนการหลักสำคัญ 3 ประการของการพัฒนาการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือ กระบวนการบริหารการศึกษา กระบวนการเรียนการสอนและกระบวนการนิเทศการศึกษาที่ต้องปฏิบัติประสานสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ จะขาดกระบวนการใดกระบวนการหนึ่งไม่ได้ซึ่งอาจจะส่งผลให้คุณภาพการศึกษาด้อยลงทันที และต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ทันยุคทันสมัยอยู่เสมอ โดยมีศึกษานิเทศก์ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาสังกัดกลุ่มนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เป็นผู้รับผิดชอบนิเทศการศึกษาเป็นหลักและเป็นผู้รับผิดชอบหน้าที่นิเทศการศึกษาโดยตรง (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2548 : 5)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งอยู่ที่อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย มีโรงเรียนในสังกัดที่อยู่ใน

การกำกับดูแลจำนวนทั้งสิ้น 150 โรงเรียน ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ 5 อำเภอ คือ อำเภอแม่จัน อำเภอแม่สาย อำเภอเชียงแสน อำเภอแม่ฟ้าหลวงและอำเภอดอยหลวง เป็นพื้นที่ที่มีนักเรียนมาจากหลากหลายเชื้อชาติพันธุ์อาศัยอยู่และมีหน้าที่รับผิดชอบภาระงานในสำนักงานอยู่

7 กลุ่มงาน ได้แก่ กลุ่มอำนวยการ กลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3, 2556 : 11) ประการสำคัญอีกประการหนึ่งคือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557 : 4) ได้กำหนดมาตรฐานสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไว้ส่วนหนึ่งว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศมีระบบที่ทรงประสิทธิภาพในการกำกับดูแลติดตามประเมินผลและนิเทศสถานศึกษาส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือและพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความเข้มแข็งด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลายโดยเฉพาะกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน ปรับปรุงพัฒนาด้านงานวิชาการให้กับสถานศึกษาในสังกัดโดยเฉพาะกับครูผู้สอน โดยมีขอบข่ายภาระงานของงานนิเทศ 6 กลุ่มงานย่อย คือ

1. งานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้
2. งานวัดและประเมินผลการศึกษา
3. งานส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา
4. งานนิเทศ ติดตามและประเมินผลระบบบริหารและการจัดการศึกษา
5. งานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา
6. งานเลขานุการคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ ประเมินผลนิเทศการศึกษา

โดยทุกกลุ่มงานย่อยจะดำเนินงานตามกระบวนการการนิเทศการศึกษาใน 6 ขั้นตอนข้างต้น และทุกงานล้วนมีจุดมุ่งหมายไปที่งานหลัก คืองานด้านวิชาการเป็นสำคัญ แต่อย่างไรก็ตามถึงแม้จะปฏิบัติภารกิจได้ครบถ้วนตามรูปแบบและกระบวนการนิเทศดังกล่าว แต่ในภาพรวมของคุณภาพการศึกษาที่ปรากฏอยู่ ยังไม่สามารถส่งผลไปยังคุณภาพผู้เรียนที่น่าพึงพอใจได้ เช่น ยังมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในภาพรวมที่ยังไม่น่าพึงพอใจ ซึ่งดูจากผลคะแนนทดสอบและผลการประเมินการศึกษาระดับชาติอยู่ในระดับต่ำอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะนับตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 เป็นต้นมา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2556 : 1; สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2558 : 16)

ผลคะแนนการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานหรือ O-NET (Ordinary National Examination Test) และการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติหรือ NT (National Test) อันเป็นตัวชี้วัดถึงการจัดคุณภาพการศึกษา และในรอบปีการศึกษา 2556 - 2558 ที่ผ่านมา อยู่ในลำดับรั้งท้ายของประเทศโดยเฉพาะผลการสอบ O-NET ในระดับชั้นประถมศึกษามีค่าเฉลี่ยคะแนนทุกสาระวิชาอยู่ที่ร้อยละ 40.76 จัดอยู่ลำดับที่ 146 และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีค่าเฉลี่ยคะแนนทุกสาระวิชาอยู่ที่ร้อยละ 37.10 จัดอยู่ลำดับที่ 177 จากจำนวนทั้งสิ้น 183 เขตพื้นที่การศึกษาทั่วประเทศ (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2558 : 16 - 18) ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในระดับที่ต่ำมากอย่างเป็นห่วงและยังอยู่ในลำดับรั้งท้ายของจังหวัดเชียงราย ซึ่งมีอยู่ทั้งสิ้น 4 เขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งจากรายงาน การสรุปผลการระดมข้อคิดเห็นของการดำเนินงานนิเทศของศึกษานิเทศก์ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3 เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2558ว่า สาเหตุสำคัญประการหนึ่งของปัญหาดังกล่าวในส่วนของงานนิเทศ เกิดจากการขาดความเข้าใจและขาดประสิทธิภาพและความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ถูกต้องเหมาะสมของครูผู้สอน เพราะยังไม่ได้การได้รับการชี้แนะ หรือข้อเสนอแนะส่งเสริมที่ถูกต้องชัดเจนจากผู้รู้หรือผู้ชำนาญการในการจัดการเรียน

การสอน หรือปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นบทบาทของศึกษานิเทศก์โดยตรง หรือจะเรียกว่าเกิดจากความไม่สมบูรณ์ในภาพรวมของกระบวนการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อาทิ เช่น จำนวนศึกษานิเทศก์ที่มีอยู่มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนครูและจำนวนสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ที่เชี่ยวชาญชำนาญการเฉพาะทางที่จะเป็นผู้แนะนำหรือชี้แนะการพัฒนาคุณภาพทางวิชาการแก่สถานศึกษา เวลาการดำเนินการนิเทศที่มีค่อนข้างจำกัดเมื่อเทียบกับปริมาณงานที่แต่ละคนรับผิดชอบและส่งผลไปสู่ความเชื่อมโยงเนื้อในระบบงานของศึกษานิเทศก์เอง แม้จะมีการวางแผนการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ แล้วก็ตาม และยังส่งผลกระทบไปถึงการสร้างเครื่องมือและสื่อการนิเทศในการนิเทศการเรียนการสอน ความต่อเนื่องในการประสานงานและการประเมินติดตามผลที่เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3, 2558 : 1) ซึ่งในบางประเด็นสอดคล้องกับงานของ เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ (2557 : 20 – 21) ที่กล่าวไว้ว่ากระบวนการนิเทศการศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ในโลกยุคศตวรรษที่ 21 เพราะกระบวนการนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาที่สำคัญยิ่ง อันเป็น 1 ใน 3 ของกระบวนการหลัก ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

ด้วยเหตุผลหลายประการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้นและสนใจที่จะเสนอกลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องในศตวรรษที่ 21 ของศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนา งานนิเทศการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทกับการศึกษาในโลกยุคใหม่หรือที่เรียกว่า โลกในยุคศตวรรษที่ 21 หรือโลกยุค 4.0 ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกๆ ด้านอย่างเป็นพลวัตนี้ ให้สามารถนำไปพัฒนาโรงเรียนในสังกัดให้มีคุณภาพ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้นอันจะส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3
2. เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
3. เพื่อเสนอกลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษารั้ครั้งนี้ กำหนดที่จะศึกษากลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ซึ่งมีขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. สภาพการดำเนินการการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3
 - 1.1 ด้านเนื้อหา
 - 1.1.1 สภาพการบริหารจัดการ
 - 1.1.2 ประสิทธิผลการดำเนินการนิเทศที่กำหนดไว้ในแผนการนิเทศของเขตพื้นที่ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของแผนงาน โครงการอยู่ในระดับใด
 - 1.1.3 ระดับความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินการการนิเทศการศึกษา
 - 1.1.4 ประสิทธิภาพของการดำเนินงานและระดับคุณภาพของการดำเนินตามแผนงานโครงการและกิจกรรมการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่

1.1.5 การดำเนินการพัฒนาศึกษานิเทศก์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศของสำนักงานเขตพื้นที่

1.2 แหล่งข้อมูล

1.2.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการ

1.2.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ

รายงานผลการดำเนินงานนิเทศการศึกษา แผนพัฒนาการศึกษา แผนปฏิบัติราชการ รายงานผลการดำเนินงานประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

1.3 ด้านระยะเวลา

ศึกษาสภาพจากข้อมูลตั้งแต่ปีการศึกษา 2557 - 2558

2. เหตุปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการนิเทศการศึกษา

2.1 ด้านเนื้อหา

2.1.1 ศึกษาเหตุปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญมีผลต่อคุณภาพของการดำเนินการการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาเชียงราย เขต 3

2.1.2 ศึกษาเหตุปัจจัยจุดรั้งที่สำคัญมีผลต่อคุณภาพของการดำเนินการการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.2 ด้านแหล่งข้อมูล

ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการ

3. กลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

3.1 ด้านเนื้อหา

การเสนอกลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 โดยตั้งเป้าหมายไว้ในระยะเวลา 3 ปี (ปีการศึกษา 2560 - 2562) มีการกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ กระบวนการการบริหารจัดการ และกิจกรรม/โครงการ ที่เหมาะสมเพื่อให้การดำเนินงานนั้นมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น โดยการปรับปรุงพัฒนารูปแบบกระบวนการการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

3.2 ด้านแหล่งข้อมูล

รองผู้อำนวยการเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบงานนิเทศการศึกษา ศึกษานิเทศก์ และผู้ทรงคุณวุฒิ

3.3 ด้านระยะเวลา

กำหนดภาพอนาคต 3 ปี คือ ปีการศึกษา 2560 - 2562

วิธีดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 1 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์เนื้อหาสำคัญของข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ใช้การแปลความหมายที่มีความเหมาะสม เริ่มตั้งแต่
ข้อมูลดิบ การบรรยาย การตีความ และข้อเสนอแนะ แล้วถอดออกมาเป็นแผนที่ของการดำเนินงาน (Roadmap)
และสรุปเป็นความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินการการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
เขียงราย เขต 3

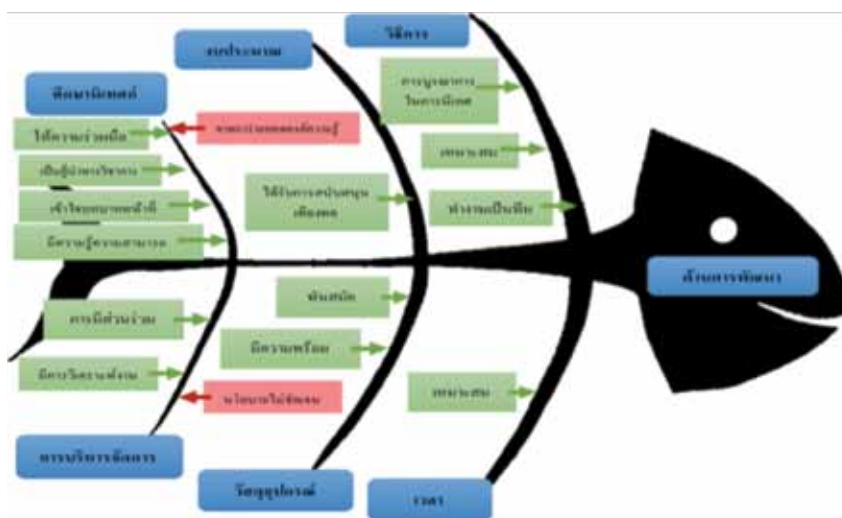
1. ประสิทธิภาพการดำเนินการที่กำหนดไว้ในแผนการนิเทศ ในภาพรวมอยู่ในระดับดี
2. ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการการนิเทศต่อทุกงานอยู่ในระดับปานกลาง
3. การวางแผนงานโครงการและกิจกรรมการนิเทศ มีคุณภาพอยู่ในระดับดี
4. การพัฒนาศึกษานิเทศก์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศอยู่ในระดับดี

3. การวางแผนงานโครงการและกิจกรรมเพื่อการนิเทศ

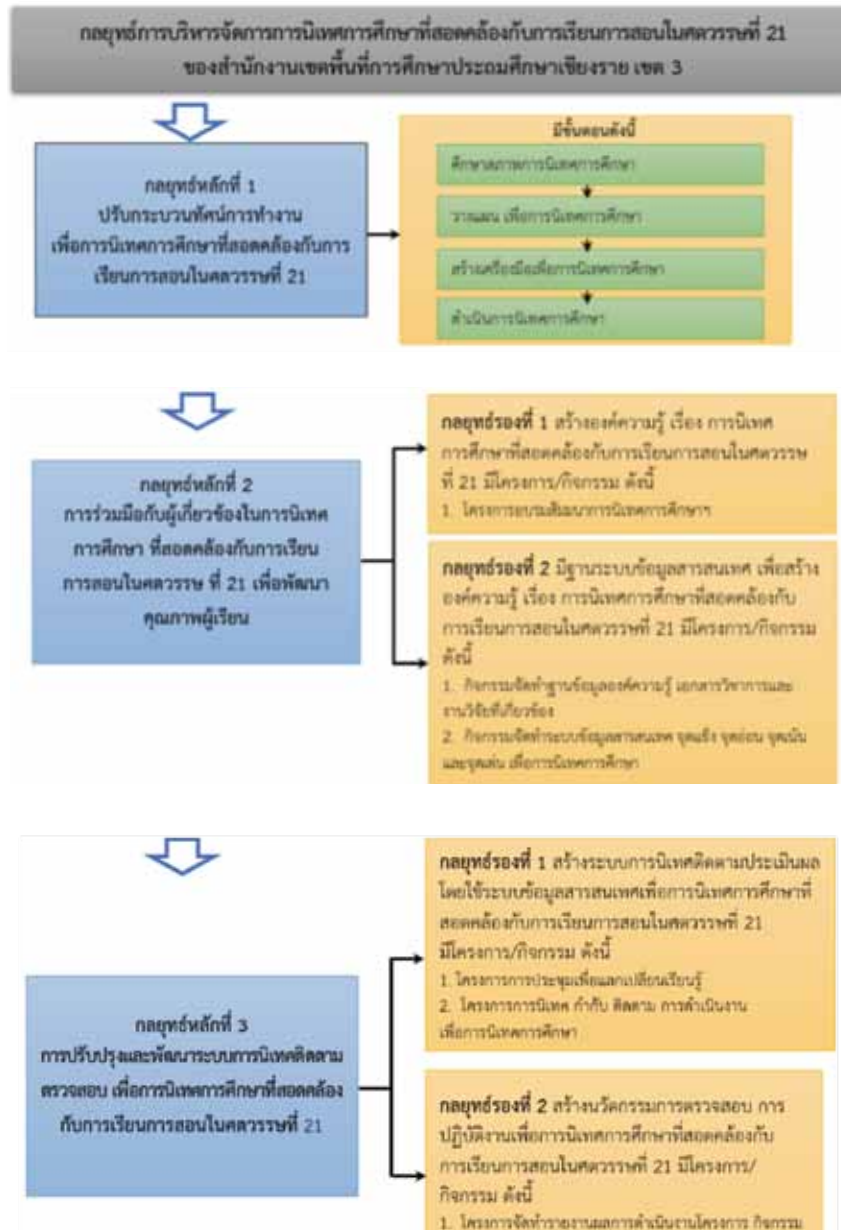
ภาพที่ 4 แผนภูมิแก๊งปลา สรุปเหตุปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนและอุดหนุนซึ่งมีผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาในด้านประสิทธิภาพการวางแผนงานโครงการและกิจกรรมเพื่อการนิเทศ

4. ด้านการพัฒนาศึกษานิเทศก์และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ 5 แผนภูมิแก๊งปลาสรุปเหตุปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนและอุดหนุนซึ่งมีผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาในด้านการวางแผนงานโครงการและกิจกรรมเพื่อการนิเทศ

ขั้นตอนที่ 3 กลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

ภาพที่ 6 กลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน
ในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3

อภิปรายผล

1. สภาพการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 3

1.1 ประสิทธิผลการดำเนินการที่กำหนดไว้ในแผนการนิเทศ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษา
เชียงราย เขต 3 ในภาพรวม อยู่ระดับ ดี ทั้งนี้เป็นเพราะการนิเทศที่ผ่านมามีกิจกรรมการนิเทศที่สามารถดำเนินการ
ได้ครอบคลุมกลุ่มผู้รับบริการที่เป็นเป้าหมายได้แก่ การอบรม ประชุมสัมมนา แม้จะมีข้อจำกัดด้านงบประมาณและ
ระยะเวลาในการดำเนินงาน ส่วนการนิเทศทางตรงเป็นรายบุคคล หรือรายโรงเรียนนั้นสามารถนิเทศได้อย่างทั่วถึง
ตามระยะเวลาในการนิเทศ ที่มีอยู่อย่างจำกัด ถึงแม้ศึกษานิเทศก์แต่ละคนมีหน้าที่ต้องรับผิดชอบหลายงานและต้อง
ปฏิบัติงานรองรับงานที่สั่งการจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการให้ความร่วมมือกับหน่วยงา
นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศซึ่งมีหลายงานและมีเวลาจำกัดในการดำเนินงาน แต่ผลการดำเนินงานยังเป็นที่
น่าพึงพอใจตามกรอบงานและกรอบระยะเวลาที่มีแสดงถึงการบริหารจัดการที่ใช้ทรัพยากรเพื่อการการบริหารอย่าง
เหมาะสมดังที่สาคร คำแสน (2550 : 13 ; อ่างถึง สมพงษ์ เกษมสิน, 2526 : 7) ได้ให้ความเห็นว่า ทรัพยากรการ
บริหารควรมีอย่างน้อย 7 ประการ คือ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์(Material) อำนาจ (Authority) เวลา
(Time) กำลังใจในการทำงาน (Will) และความสะอาดต่างๆ (Facilities) และได้ย้ำถึงความสำคัญและความจำเป็นของ
อำนาจหน้าที่ และเวลาในการบริหารว่าในการบริหารนั้นไม่ว่าจะเป็นงานของรัฐหรือเอกชนก็ตาม งานจะไม่สามารถ

ดำเนินไปด้วยดีได้ ถ้าปราศจากซึ่งอำนาจและหน้าที่ และเช่นกันในการบริหารนั้นๆ ก็จะไม่สามารถสัมฤทธิ์ผลด้วยดี มีคุณค่า หากมิได้กำหนดเวลาไว้ให้เหมาะสมเพียงพอกับประเภทและลักษณะของงานนั้นๆ

1.2 ความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งหมายถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูฝ่ายวิชาการของทุกโรงเรียนในสังกัด ที่มีต่อการบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ในทุกงาน คือ งานพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระบวนการเรียนรู้ งานส่งเสริมและพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา งานวัดและประเมินผลการศึกษา งานนิเทศ ติดตามและประเมินผลระบบบริหารและการจัดการศึกษา และ งานส่งเสริมพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เป็นเพราะศึกษานิเทศก์มีจำนวนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนโรงเรียนที่รับผิดชอบ แม้ว่าจะพยายามใช้เวลาในการนิเทศให้มีประสิทธิภาพให้ได้มากที่สุดโดยใช้ระบบการสื่อสารที่ทันสมัย เช่นการสื่อสารทางโทรศัพท์ การใช้อินเทอร์เน็ตในการนิเทศออนไลน์ ระบบการสอนแบบ DLTV DLIT การประชุมแบบคอนเฟอร์เรนซ์ การใช้ระบบออนไลน์ โลกโซเชียล และดำเนินการเข้าพบปะสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องแต่ยังไม่สามารถทำได้ทั่วถึงกลุ่มพื้นที่ได้ในเวลาอันจำกัด

1.3 การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ทั้งการวางแผนการนิเทศการศึกษา การดำเนินการนิเทศการศึกษา การสนับสนุนการนิเทศการศึกษา การนิเทศกำกับติดตามการนิเทศการศึกษา และการประเมินผลการนิเทศการศึกษา ภาพรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี เนื่องจากมีการใช้ปัจจัยทางการบริหารและหลักการบริหารจัดการ

ที่เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการบริหารอย่างเป็นระบบซึ่งก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในงานนั้นๆ สอดคล้องกับการบริหารงานที่ประสบความสำเร็จจะต้องอาศัยปัจจัยทางการบริหารที่สำคัญ ซึ่งนิตยรัตน์ ใจอาษา (2555 : 11) ได้กล่าวถึงปัจจัยในการบริหารมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1.คน (Man) เป็นปัจจัยสำคัญของนักบริหารงาน หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ จำเป็นต้องมีคนที่ปฏิบัติงาน ผลงานที่ดีจะออกมาได้ต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อองค์กรหรือหน่วยงานนั้นๆ 2.เงิน (Money) หน่วยงานจำเป็นที่จะต้องมีงบประมาณเพื่อการบริหารงานด้านงบประมาณ การบริหารงานของหน่วยงานก็จะบรรลุเป้าหมาย 3.วัสดุ อุปกรณ์ (Material) การบริหารจำเป็นต้องมีวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหาร หากหน่วยงานขาดวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหารแล้วก็จะย่อมจะเป็นอุปสรรคหรือก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน และ 4.การบริหารจัดการ (Management) เป็นภารกิจของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาโดยตรงคือเป็นกลไกและตัวประสานที่สำคัญที่สุดในการประมวล ผลักดันและกำกับปัจจัยต่างๆ ทั้ง 3 ประการให้สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพจนบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานตามที่ต้องการ

1.4 การพัฒนาศึกษานิเทศก์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 มีโครงการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาทั้งหมด 7 โครงการ ได้แก่ 1) การยกระดับทักษะการนิเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา 2) เวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการนิเทศเติมพิกัดส่งเสริมและสนับสนุนพัฒนาการเรียนการสอน 3) เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพศึกษานิเทศก์เพื่อเป็น Coaches 4.0 ให้สถานศึกษา 4) การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมศึกษานิเทศก์ตามรูปแบบการควบคุมตนเองยี่สิบเอ็ดวัน 5)การพัฒนาส่งเสริมการดำเนินงานการนิเทศเพื่อพัฒนาระบบประกันคุณภาพสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็ง 6) พัฒนาการนิเทศแบบมีส่วนร่วมเพื่อนำพาโรงเรียนผ่านการรับรองประเมินภายนอกรอบสาม และ 7) นิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งในภาพรวมมีระดับคุณภาพ ดี ทั้งนี้เพราะจากการดำเนินงานนิเทศการศึกษา ยึดโครงสร้างตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด มีผอ.กลุ่มนิเทศฯ เป็นผู้กำกับดูแลบริหารกลุ่มงาน มีหัวหน้ากลุ่มงานทุกกลุ่ม มีศึกษานิเทศก์รับผิดชอบกลุ่มงาน และดำเนินงานตามขอบข่ายหน้าที่ ศึกษานิเทศก์ทุกคนมีพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง

โรงเรียนทุกโรงจะมีศึกษานิเทศก์ดูแลเรื่องการบริหารจัดการ กลุ่มนิเทศมีศึกษานิเทศก์ทั้งหมด 17 คน ทุกคนมีบทบาทหน้าที่ในการนิเทศงานที่รับผิดชอบตามภารกิจโครงสร้างงานและในแต่ละกลุ่มงานจะมีการเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน มีขอบเขตการนิเทศทุกโรงในสังกัด มีศึกษานิเทศก์กลุ่มงานละ 2-3 คน นอกจากนี้ศึกษานิเทศก์แต่ละคนยังมีงานอื่นที่ได้รับมอบหมาย และเกิดประสิทธิภาพของการนิเทศ สอดคล้องกับที่นักวิชาการได้กล่าวว่าการบริหารงานให้เกิดผลดีที่สุด ต้องมีหลักการดำเนินการที่ถูกต้อง จึงจะสามารถนำพาองค์กรไปยังเป้าหมายได้ ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารบุคคล ไว้ดังนี้ จำลอง ทั้งสุข (2550 :10; อ้างถึง วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2541:70-74) กล่าวถึงหลักการบริหาร คือ 1.หลักการรวมอำนาจ (Centralization) เป็นหลักการที่รัฐบาลในส่วนกลาง รวมอำนาจปกครองและการบริหาร ซึ่งครอบคลุมทั้งอำนาจบังคับบัญชา การคลัง การบริหารงานบุคคลวินัยสั่งการและการตัดสินใจขั้นสุดท้ายไว้ที่ส่วนกลาง 2.หลักการแบ่งอำนาจหรือการมอบอำนาจ (Delegation) เป็นการที่รัฐบาลส่วนกลางแบ่งอำนาจหรือมอบอำนาจรัฐบาลในส่วนกลางให้แก่ข้าราชการประจำเพื่อนำไปปฏิบัติหน้าที่ราชการในส่วนภูมิภาคในฐานะตัวแทนของรัฐบาลในส่วนกลาง และ 3.หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) เป็นหลักการที่รัฐบาลในส่วนกลางกระจายอำนาจบางส่วนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง การบริหารให้แก่ประชาชนหรือหน่วยงานของประชาชนในท้องถิ่น

2. กลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษา

จากผลการวิจัย หลังจากผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนของคำถามของการวิจัยตั้งแต่ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินการนิเทศใน 4 ด้านคือ ด้านประสิทธิผลการดำเนินการนิเทศ ด้านความพึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินการนิเทศ ด้านการวางแผนงานโครงการและกิจกรรมเพื่อการนิเทศและด้านการพัฒนาศึกษานิเทศก์ละบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ ซึ่งทุกด้านนอกจากด้านความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนิเทศซึ่งมีระดับปานกลาง แล้วมีระดับคุณภาพดี ทำให้ได้กลยุทธ์การบริหารจัดการการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ในช่วง ปีการศึกษา 2560-2562 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 เป็นกลยุทธ์เชิงรุก (Active Strategies) ที่ต้องการจะพัฒนาศึกษานิเทศก์และการนิเทศการศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมกับยุคศตวรรษที่ 21 เพื่อจะได้ทำหน้าที่เป็นจุดเชื่อมโยงที่มีประสิทธิภาพในการนำนโยบายด้านการศึกษาลงสู่สถานศึกษาโดยมีผู้เรียนเป็นเป้าหมายสุดท้ายได้แก่ 1) การปรับกระบวนการทำงานของศึกษานิเทศก์และบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 2) การยกระดับความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาการนิเทศการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 3) การเร่งรัดปรับปรุงระบบการนิเทศติดตาม ตรวจสอบ เพื่อการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 4) การส่งเสริมและเพิ่มจำนวนเครือข่ายการพัฒนการนิเทศการศึกษาที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 สามารถนำกลยุทธ์ที่ได้ไปใช้โดยเริ่มจากการปรับกระบวนการทำงานให้กับศึกษานิเทศก์ โดยใช้รูปแบบ HITECH มาเป็นเครื่องมือ สร้างความตระหนักและความเข้าใจให้กับบุคลากรทุกฝ่ายและผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะกับผู้บริหารระดับเขตพื้นที่การศึกษาให้เกิดความเข้าใจถึงประสิทธิภาพของการดำเนินการตามกลยุทธ์และเน้นการดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมจากเครือข่ายการนิเทศและจากภาครัฐและเอกชน

ทุกฝ่าย และทุกๆกลุ่จะต้องดำเนินการแบบร้อยรัดและเชื่อมโยงไปพร้อมๆกันในทุกกลุ่ ไม่แยกดำเนินการทีละกลุ่ จึงจะสามารถนำกลุ่นี้ไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถส่งผลถึงคุณภาพผู้เรียนอันเป็นเป้าหมายสุดท้ายของการพัฒนาได้อย่างแท้จริงได้ในห้วงของเวลาปีการศึกษา 2560-2562 ที่ได้กำหนดไว้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่เป็นต้นแบบให้กับและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่นต่อไป

2.2 ควรมีการถอดบทเรียนลักษณะการนิเทศการศึกษาที่โดดเด่น และเป็นประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเป็นต้นแบบสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอื่นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จำลอง ทังสุข. (2550). รูปแบบการตัดสินใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสุรินทร์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- นิตยรัตน์ ใจอาษา. (2555). ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อกระบวนการบริหารจัดการในองค์การบริหารส่วน จังหวัดจันทบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เพ็ญวิภา พรหมสุวรรณ. (2557). อนาคตภาพของการนิเทศการศึกษาสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556 - 2565). วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 9(3) : 91-100.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2548). เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้สำหรับครูมืออาชีพ. นครปฐม : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สาคร คำแสน. (2550). การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 . วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. (2556). รายงานผลการจัดการศึกษา ปีการศึกษา 2555. ชัยภูมิ: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2557). มาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2557. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน..
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2558). ผลการทดสอบความสามารถพื้นฐานระดับชาติ NT ปีการศึกษา 2555-2559. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.